

Monumentennieuwsbrief nummer 4, november 2015

Wethouder

Inge Zweerts de Jong:

Eind augustus onthulde wethouders Inge Zweerts de Jong en Leo Maat (groen) een ANWB-bordje bij gemeentelijk monument de Vleermuisbunker, dat na jaren weer open is voor publiek

'Wassenaar heeft veel groen erfgoed: de parken, bossen en tuinen van buitenplaatsen, landgoederen en villa's. Als wethouder cultureel erfgoed vind ik het belangrijk dat we oog hebben voor alle aspecten van onze nalatenschap. In deze nieuwsbrief kunt lezen over de betekenis van het beleid voor groen en water.

Als gemeente willen we eigenaren van monumenten ondersteunen bij het onderhoud. Monumenten vergen een speciale expertise. Dit keer staat de bakstenen gevel centraal. De gevel van een pand is net als een menselijke huid: hij beschermt, ademt, straalt schoonheid uit en heeft verzorging nodig. Een goed advies kan veel tijd en geld besparen en houdt uw monument in goede conditie.

Het is bijzonder dat zo veel Wassenaars onderzoek doen naar en schrijven over hun eigen gemeente. In de boekenrubriek besteden we dit keer aandacht aan nieuwe boeken over de Wassenaarse archeologie en architect Van Lindonk.

Tot slot heb ik in september weer de Wassenaarse Monumenten Prijs mogen uitreiken: een pluim voor goede zorg voor het erfgoed. In dit nummer aandacht voor de winnaar en genomineerden.

Ik wens u veel plezier bij het lezen!'

Symposium economische dragers Zuid-Hollandse landgoederen en buitenplaatsen

Stichting Probos houdt op 25 november een middagsymposium in de Paauw over de mogelijkheden om de economie van buitenplaatsen en landgoederen te verbeteren. U bent van harte uitgenodigd voor deze bijeenkomst. Aan deelname zijn geen kosten verbonden. U kunt zich vóór 18 november aanmelden door een mail te sturen naar joyce.penninkhof@probos.nl. Telefonisch aanmelden kan ook via 0317-466557. Meer info: <http://www.probos.nl>

Aanpassing erfgoedbeleid

Wassenaar is bezig aangepast beleid te formuleren voor cultuurhistorisch waardevolle panden. De inspraakperiode daarvoor is inmiddels verstreken.

De raad houdt een hoorzitting op 17 november 2015, aanvang 19.30 uur in raadzaal De Paauw. De zitting is openbaar. Alleen degenen die een zienswijze hebben ingebracht, kunnen die mondeling nader toelichten. De raad neemt daarna een beslissing, mede op basis van uw reacties.

Wassenaarse ambitie: de groenste gemeente van Nederland

Wassenaar moet de groenste gemeente van de Randstad zijn en blijven! Behoud en herstel van het groen in de landgoederenzone is een belangrijke pijler onder het realiseren van deze ambitie. Daarom heeft de raad op 12 oktober 2015 de Groen- en watervisie 2015-2019 vastgesteld.

Het is de bedoeling de parken in de landgoederenzone weer vitaal te maken en aantrekkelijker voor bezoekers. Veel landgoederen kennen achterstallig onderhoud. De gemeente is daarom gestart met onderzoek naar de groene landgoederen Backershagen en De Paauw, die in gemeentelijk eigendom zijn. Gekeken wordt naar het oorspronkelijke ontwerp en wat hier nog van resteert. Vervolgens worden een visie en een beheerplan gemaakt. In het beheerplan staan aanbevelingen voor herinrichting, onderhoud en beheer. De aanwezige natuurwaarden worden meegewogen bij de keuzes voor de te nemen maatregelen.

Ook voor particulieren

De aanpak van Backershagen en De Paauw zijn pilotprojecten. Later volgen meer landgoederen. Ook particuliere eigenaren

kunnen meedoen aan behoud en herstel van de groene landgoederenzone. Natuurlijk blijven landgoedeigenaren zelf verantwoordelijk voor eventueel herstel van hun park. De gemeente wil vooral faciliteren en informatie aanreiken op basis van de opgedane ervaring met herstel van de eigen groene buitenplaatsen. Op welke wijze de gemeente particuliere eigenaren gaat ondersteunen, wordt op dit nog moment bekeken.

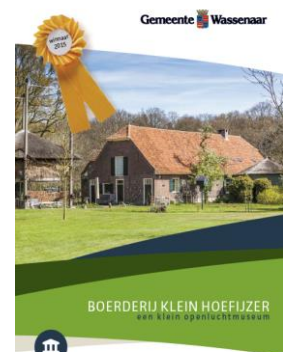
Project tegen verstening

De gemeente gaat ook een project starten om de verstening van tuinen af te remmen. Verstening leidt tot een slechtere afwatering van een tuin. Verstening maakt tuinen ook minder aantrekkelijk voor dieren. Bovendien gaat de oorspronkelijke samenhang tussen tuin en huis verloren, en daarmee de cultuurwaarden van tuinontwerpen. In 2016 start een project om het behoud van groene tuinen te stimuleren, met oog voor de natuur- én de cultuurwaarden.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met [Elise Coenen](#).

Wassenaarse Monumenten Prijs 2015

De gemeente reikte in september voor de tweede keer de Wassenaarse Monumenten Prijs uit.

Ook dit keer waren er weer uiteenlopende aanmeldingen. De jury, onder voorzitterschap van wethouder Inge Zweerts

de Jong, nomineerde hieruit drie kanshebbers voor de prijs. De kanshebbers werden door de jury bezocht, waarna de winnaar bepaald werd.

De genomineerden

De genomineerden waren:

- Dennis Hulst voor de zorgvuldige restauratie van huis, bijgebouwen en tuin van De Paauwhof.
- Mark van Weezenbeek voor de zeer vakkundige verbouwing en herstelwerkzaamheden aan het huis Cantecleer.
- Carola Burgerhout voor de restauratie van boerderij Klein Hoefijzer.

Carola Burgerhout werd verkozen tot winnaar vanwege de authentieke wijze waarop de boerderij tot in de kleinste details gerestaureerd en bewaard werd.

Download de boekjes over de verbouwing

Elk van de genomineerden heeft een boekje gekregen met een verhaal over de verbouwing en mooie foto's. De boekjes zijn te downloaden op <http://www.wassenaar.nl>

Monumentenwet wordt Erfgoedwet

Per 1 januari 2016 wordt de Monumentenwet vervangen door de Erfgoedwet. In deze wet komen zes verschillende wetten rond cultureel erfgoed in één wet samen. Het betreft niet alleen gebouwd erfgoed, beschermde stads- en dorpsgezichten en archeologie, maar ook roerend erfgoed, zoals varend erfgoed en museale collecties. Meer info: <http://cultureelerfgoed.nl/>

Hoe onderhoud ik mijn bakstenen gevel?

De gevel van een gebouw is als een huid: hij beschermt tegen regen en wind, hij zorgt voor vochttransport en draagt in hoge mate bij aan de uitstraling van een pand. Het is zowel in technisch als in esthetisch opzicht een van de belangrijkste onderdelen van een gebouw. Goed onderhoud en een correcte behandeling van deze huid draagt bij aan een duurzame instandhouding.

Schade aan metselwerk of voegwerk uit zich vaak doordat er schilfers afkomen of doordat de steen verpoedert en voegen uitvallen. Meestal komt dit door vocht. Door het vocht wordt de steen poreus en kan hij uitspoelen of stuk vriezen. Ondeskundige reparaties, isolatie of reinigingen zijn ook heel vaak de oorzaak van problemen. Het gebruik van onjuiste voegmortels kan bijvoorbeeld veel ellende veroorzaken. Als er problemen zijn, dient onderzoek aan te tonen wat er precies aan de hand is. Verregaande isolatiemaatregelen, in combinatie met onvoldoende ventilatie, kan bijvoorbeeld een reden zijn

voor vochtproblemen in uw huis. Bedenk dat plaatselijk herstel altijd beter is dan geheel vervangen.

De oorspronkelijke kwaliteit is (vrijwel) altijd superieur aan een reparatie!

Reinigen van bakstenen gevels

De tijd maakt een gevel, net als een huid, oud. Kleurverschillen en kleine beschadigingen ontstaan, aanslag ontwikkelt zich door luchtverontreiniging en bomen. Dit hoort bij ouderdom. Het beste is om de gevels met rust te laten en niet te reinigen. Stenen hebben namelijk een beschermende laag, die door reinigen aangetast wordt. Hierdoor kan ernstige schade optreden. Dat beïnvloedt de waterdichtheid. Als u toch wilt reinigen, kies dan voor een beproefde methode die de steen niet aantast. Kies nooit voor zandstralen of de hogedrukspuit! Wees ook voorzichtig met hydrofoberen. Dit leidt doorgaans tot grotere of nieuwe vochtproblemen. Schoonmaken met stoom is een goed alternatief.

Het schilderen van gevels

De baksteen is door zijn vorm, kleur, voeg en metselverband zeer bepalend voor de uitstraling van een pand. Nuances en details door het gebruik van sierstenen of lijsten verdwijnen bij het schilderen van een gevel.

Besef dat schilderen onomkeerbaar is. De verflaag kan niet verwijderd worden zonder de baksteen te beschadigen. Dit kan leiden

tot technische problemen. Ook tast het schilderen het aanzicht van een pand aan. Details in het metselwerk zijn niet meer of minder waar te nemen. Het is daarom niet toegestaan om monumenten met schoon (dat wil zeggen onbehandeld) metselwerk te schilderen. Als u dat toch wilt, heeft u een vergunning nodig. In veel gevallen zult u geen vergunning krijgen, omdat dit het pand zowel uit esthetisch als technisch oogpunt aantast. Aangezien de kleur van een pand zo belangrijk is, geldt ook voor niet-monumenten dat er in de welstandsnota strenge beoordelingscriteria zijn opgenomen voor het veranderen van 'de huid van een gebouw'.

Deskundig en onafhankelijk advies nodig?

Als u deskundig en onafhankelijk advies nodig heeft, is de Monumentenwacht een betrouwbare partner. De gemeente Wassenaar vergoedt een deel van de kosten van hun adviezen en inspecties. Vraag naar de mogelijkheden via erfgoed@werkorganisatieduivenvoorde. Meer info: <http://www.monumentenwacht-zh.nl/>

Gaat u met uw monument aan de gang?

Laat uw aannemer altijd werken volgens de uitvoeringsrichtlijnen wanneer u aan de slag gaat met uw monument. Zo voorkomt u problemen door onjuiste uitvoering. Beter voor uw portemonnee en beter voor uw monument! De richtlijnen voor onderhoud aan uw monument staan op: <http://www.stichtingerm.nl/>.

Voor metselwerk:

<http://www.stichtingerm.nl/richtlijnen/metselwerk>

Boekentips

Rijk aan bodemvondsten: de archeologie van Wassenaar (Robert van Lit)

Dat Wassenaar rijk is aan schitterende buitenplaatsen en villawijken is bekend. Dat Wassenaar ook zeer rijk is aan bodem-

vondsten lijkt een goed bewaard geheim. Toch waren enkele opgravingen spraakmakend en haalden ze zelfs de

landelijke pers, zoals het Bronstijdgraf in het Weteringpark met twaalf skeletten uit circa 1700 voor Christus. De opgraving van het verdwenen kasteel Huis ter Weer bij de Seringenlaan leverde onder andere een kostbare gouden ring uit de Middeleeuwen op. Ook de opgravingen aan het Burchtplein waren bijzonder, aangezien zo bewezen kon worden dat hier het kasteel van de heren Van Wassenaer had gestaan.

De opgravingen zijn terug te vinden in *Rijk aan bodemvondsten*, het eerste complete overzicht van de archeologie in Wassenaar. In het boek van Robert van Lit worden alle ruim zestig belangrijkste opgravingen in Wassenaar beschreven. Sommige opgravingen dateren al van eeuwen geleden. Tegen de honderd vondsten worden in dit boek gepresenteerd; de oudste stammen uit circa 1800 voor Christus.

In dit boek wordt ook ruim aandacht besteed aan de mensen die al die ontdekkingen hebben gedaan. Daaronder zijn beroemde archeologen als de professoren Reuvens,

Holwerda, Van Giffen, Renaud en Louwe Kooijmans. Maar ook de vrijwilligers, veelal verenigd in de archeologische werkgroep van de Stichting Historisch Centrum Wassenaar, worden in dit boek gepresenteerd.

Bovendien beschrijft de auteur, die zelf sinds 1976 als vrijwilliger binnen de archeologische werkgroep actief is, het ontstaan en de ontwikkeling van Wassenaar, van de eerste prehistorische boerderijen tot het villadorp van nu.

Het hard cover boek telt 192 pagina's, is rijk geïllustreerd en kost € 19,95. Het is vanaf 2 december te verkrijgen in alle boekhandels.

Op dinsdag 1 december vindt de boekpresentatie plaats, met een inleiding van auteur Robert van Lit, in het NPB-gebouw aan de Lange Kerkdam 46, aanvang 20.00 uur. Iedereen is van harte welkom!

Herman Willem van Lindonk: 50 jaar architect te Wassenaar. Leven en Werk (Peter ten Arve)

Architect Van Lindonk is een van de architecten die 50 jaar lang een groot stempel heeft gezet op de Wassenaarse architectuur: van 1920 tot rond 1970 bouwde hij meer dan 150 woonhuizen, en enkele scholen, dierenverblijven voor de Wassenaarse Zoo en een Joods bejaardentehuis. Dit boek van Peter ten Arve is het eerste overzichtswerk van één van de meest

gezichts-bepalende architecten van Wassenaar. Het behandelt Van Lindonks

leven, zijn oeuvre en stijlontwikkeling en beschrijft vele projecten. Het bevat bovendien een fiets- en een wandelroute langs vele Van Lindonk-panden.

Het hard cover boek telt 102 pagina's en is rijk geïllustreerd. Het boek kost € 21,95 via de auteur (contactgegevens: Peter ten Arve, Lange Kerkdam 91, tel. 070-5110298, e-mail ptenarve@ziggo.nl) tijdens presentaties of op afspraak af te halen) of € 24,95 bij boekhandel de Kler in de Langstraat.

Op dinsdag 17 november om 20.00 uur geeft Peter ten Arve een Van Lindonk-lezing in het NPB-gebouw aan de Lange Kerkdam 46 (organisator: Historische Vereniging).

Op woensdag 25 november om 20.00 uur geeft hij een Van Lindonk-lezing in gebouw Excelsior in de Schoolstraat 9 (organisator: De Vrienden van Wassenaar).

Hoofdkantoor ANWB, 1959-1962: Rijksmonument sinds 2014

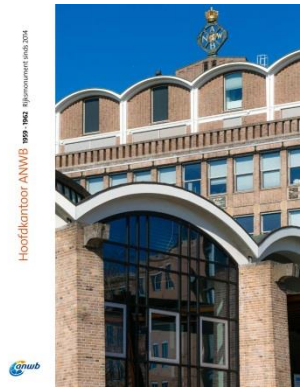
Als organisatie voor recreatie en toerisme besteedt de ANWB sinds jaar en dag veel aandacht aan de informatievoorziening over cultureel erfgoed. In 2014 is het ANWB-hoofdkantoor aan de Wassenaarsweg aangewezen als Rijksmonument. Dat was voor de ANWB aanleiding de geschiedenis van zijn hoofdkantoor uit de doeken te doen.

Het verhaal over de totstandkoming van het hoofdkantoor en de ontwikkeling ervan wordt verteld aan de hand van veel, niet eerder gepubliceerd beeldmateriaal. Dit materiaal is afkomstig uit het eigen bedrijfsarchief.

Uitgelegd wordt waarom gekozen is voor de architect Johannes F. Berghoef. In de jaren 1950, in een tijd van Wederopbouw en schaarste, koos hij voor een sober en doelmatig kantoorgedeelte. Als speels

contrast gaf hij de centrale ontvangsthalle een ronde vorm met segmentbogen. Naast het oer-Hollandse baksteen werd bij de constructie gekozen voor moderne technieken en materialen, zoals geprefabriceerd betonnen schaalementen: een novum in die tijd.

Het boek van 56 pagina's is samengesteld door Henk Zwijnenburg en voor € 4,95 te koop in de winkel van het hoofdkantoor van de ANWB.

Monumentennieuwsbrief Wassenaar

Wassenaar heeft een schat aan historisch waardevol erfgoed. Het zijn boerderijen, kerken, huizen en buitenplaatsen, die stuk voor stuk bijzonder zijn vanwege hun karakteristieke kenmerken en hun cultuurhistorische waarden. Wassenaar zet zich graag in om deze monumenten, samen met u, in stand te houden. Een van de initiatieven die de gemeente daarvoor in het leven heeft geroepen is deze Monumentennieuwsbrief. Met deze nieuwsbrief gaan we in op de geschiedenis van ons erfgoed en de betekenis voor Wassenaar. Ook informeren we u over alles wat er komt kijken bij het hebben en onderhouden van een monument.

Afmelden

Mocht u geen prijs stellen op deze nieuwsbrief, meld u dan af via:

erfgoed@werkorganisatieduivenvoorde.nl

Aan de teksten in deze nieuwsbrief kunnen geen rechten ontleend worden. Neem voor de laatste informatie over bepaalde regelingen contact op met de verstrekker van de regeling.